

PUUTAVARAN HINNANNOUSUT 2020-LUVULLA

Vesapekka Julkunen

Opinnäytetyö

Liiketalouden koulutus
Tradenomi (AMK)

2022

Liiketalouden koulutus
Tradenomi (AMK)

Tekijä	Vesapekka Julkunen	Vuosi	2022
Ohjaaja(t)	Satu Valli		
Toimeksiantaja	-		
Työn nimi	Puutavaran hinnannousut 2020-luvulla		
Sivu- ja liitesivumäärä	27		

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mistä puutavaran hinnannousut johtuvat ja mihin ne vaikuttavat. Opinnäytetyössä tarkasteltiin myös rautakaupan myyjän, rautakaupan ostajan sekä rakennusmestarin näkemyksiä asiaan. Opinnäytetyössä perehdyttiin hinnannousujen syihin, joihin kuuluu vuonna 2020 alkanut koronapandemia ja sen tuomat tuotantovaikkeudet sekä Kanadassa vallitsevat hyönteistuhot. Opinnäytetyössä myös käytiin läpi vallitsevan Venäjän ja Ukrainan välisen sotatilanteen mahdollisia vaikutuksia puu- ja sahatavaran hintoihin ja saatavuuksiin.

Tutkimuksessa on haastateltu rautakaupan rakennustarvikkeiden ostajaa sekä suurehkon rakennusyhtiön rakennusmestaria. Heidän kauttansa saatiin erilaisia näkökulmia hinnannousujen vaikutuksiin. Hinnannousut ovat vaikuttaneet suuresti molempien työmäärään. Tilanne vaatii jatkuvaa seurantaa, ennakointia ja sopeutumista uusiin haasteisiin.

Business Administration
Bachelor of Business Administration

Author	Vesapekka Julkunen	Year	2022
Supervisor	Satu Valli		
Commissioned by	-		
Subject of thesis	Rises in the prices of lumber in 2020s		
Number of pages	27		

The focus of this thesis was to clarify why the prices have risen so high, and where they affect. The thesis also examined the views of a hardware store salesman, hardware store construction material buyer and a construction foreman. The thesis examined the reasons why the prices are so high, which include the supply shortage caused by the Covid-19 pandemic, and the destruction that insects caused to the woods in Canada. The ongoing war between Russia and Ukraine was also viewed in this thesis, and the effects it has on the prices and availability of lumber and sawtimber.

For this thesis interviews were conducted with a hardware store construction material buyer and a construction foreman working for a large construction company. Through the interviews, new insights into the situation was gained. The rise in prices caused a lot of workload for them both. This situation requires a lot of monitoring, foreshadowing, and adapting to the new challenges.

Key words

Lumber, sawtimber, statistics

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
1.1 Tutkimuksen tarkoitus	6
1.2 Tutkimusmenetelmät.....	7
1.3 Tutkimuksen taustat sekä lähtökohdat.....	8
2 PUUTAVARA JA SAHATAVARA.....	9
2.1 Puun käyttö rakentamisessa.....	9
2.2 Sahatavaran valmistus.....	9
3 HINNANNOUSUJEN SYYT	13
3.1 Tuotantovaikeudet	13
3.2 Hyönteistuhot.....	14
4 HINNANNOUSUT	17
4.1 Tilastotietoja hinnannousuista.....	17
4.2 Hinnannousut Yhdysvalloissa	19
5 TUTKIMUS PUUTAVARAN HINNANNOUSUJEN VAIKUTUKSISTA	22
6 POHDINTA	24
LÄHTEET	25

ALKUSANAT

Haluaisin kiittää Henri Tervoa ja Arto Viittasta. Heidän panoksensa ansiosta sain työhön erilaisia näkökulmia ja mielenkiintoista sisältöä. Kiitos, että sain käyttää arvokasta aikaanne haastattelun merkeissä.

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tarkoitus

Vuoden 2021 aikana sekä tämän vuoden aikana uutisista on voinut lukea sahatavaran hinnan noususta. Sahatavaran hinnat ovat nousseet rajusti, mutta sahatavaran kysyntä on vain jatkanut kasvuaan. Puutavarakauppiaiden puheenjohtaja kertoo tilanteesta, että ”tilanne on aivan ennennäkemätön”. Sahat ovat vähentäneet tuotantoa koronaepidemian alkaessa. Kukaan ei voinut arvata, että puutavaran kysyntä lähtikin kasvuun. Kanadan metsissä on ollut isoilla alueilla hyönteistuhoja ja Keski-Euroopassa ja Venäjällä puunkorjuussa ongelmia. Kysyntää on enemmän kuin tarjontaa, ja se näkyy hinnassa tällä hetkellä hinnan arvaamattomana nousuna. (Savela 2021.) Venäjän aloittamat sotatoimet Ukrainassa vaikeuttavat tilannetta edelleen. Venäjä, Ukraina ja Valko-Venäjä ovat suuria sahatavaran toimittajia niin EU-maihin kuin Britanniaan. Vuosittainen myynti näistä maista on ollut EU-maihin ja Britanniaan noin 10 miljoonaa kuutiometriä. Venäjälle ja Valko-Venäjälle asetetut pakotteet tulevat vaikuttamaan myös sahateollisuuden merkittävästi. (Kaihlainen 2022.)

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaisia viime vuosien puutavaran hinnannousut ovat olleet. Tutkimuksessa selvitetään, kuinka reilusti hinnat ovat nousseet ja mitkä tekijät ovat aiheuttaneet hintojen nousut. Tutkimuksen tarkoitus on perehtyä näihin syihin syvemmin sekä selvittää, mihin nämä puutavaran hintojen nousut ovat vaikuttaneet ja tulevat vaikuttamaan tulevaisuudessa.

Tutkimuksen aihe löytyi omasta työelämästä. K-Raudan rakennustarvikemyyjänä näin läheltä, kun hintojen nousut alkoivat ja miten se vaikutti sekä omaan työmäärään että yritysten ja kuluttajien ostokäyttäytymiseen. Aihe on vaikuttanut hyvin suuresti rakennusosalalla viime vuosina, ja siksi aihetta on ajankohtaista tutkia tarkemmin. Rakennusala on minulle myös hyvin läheinen, sillä olen valmistunut rakennusinsinööriksi vuonna 2015 ja toiminut työnjohtajana useammilla erilaisilla työmailla.

1.2 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyöt voidaan jaotella karkeasti kolmeen eri osaan. Kvantitatiiviseen eli määrälliseen tutkimukseen, kvalitatiiviseen, eli laadulliseen tutkimukseen sekä toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Nämä kolme poikkeavat toisistaan sisällöllisesti ja vaikuttaa tutkimuksen aineistoihin, tiedonkeruuseen sekä toteutukseen. (Vilka 2021.) Omassa tutkimuksessa tulen käyttämään molempia tutkimusmuotoja, sekä kvalitatiivista että kvantitatiivista.

Määrällinen tutkimus esitetään yleisesti numeroin sekä tilastoin. Määrällisessä tutkimuksessa tutkija esittää numeerisia arvoja ja tilastoja ja sanallisesti kuvailee näiden merkityksiä ja vastaa kysymyksiin, kuinka paljon, kuinka usein ja kuinka moni. Määrällinen tutkimus jaotellaan operationalisointiin ja strukturointiin. Operationalisoinnilla tutkija muotoilee kuvattavan teorian ja käsitteet sellaiseen muotoon, että sen ymmärtää jokainen lukija. Strukturoinnissa taas tutkittavat asiat tulee esittää niin, että kaikki ymmärtävät sen samalla tavalla. Esimerkiksi täytettävän lomakkeen kysymykset tulee kaikkien vastaajien ymmärtää samalla tavalla. (Vilka 2007, 14.) Kvantitatiivisen tutkimuksen vahvuutena pidetään sen tarjoamaa tarkkuutta. Tarkkuus ei kuitenkaan tee kvantitatiivisesta tutkimuksesta parempaa. (Tuomivaara 2005, 31.)

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus on tutkimuksen muoto, jossa tarkastellaan kohteen ominaisuuksia, merkityksiä ja laatua. Laadullisessa menetelmässä perehdytään tilastojen ja numeeristen arvojen sijaan kohteen taustoihin, tarkoituksiin ja merkityksiin. Laadullinen ja määrällinen tutkimusmenetelmä toimii kuitenkin parina, ja tutkimuksissa voidaan toteuttaa molempia. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Opinnäytetyössä tullaan tutkimaan paljon tilastoja ja numeerisia arvoja, mutta myös laadullisia tekijöitä. Aineistona tulee pääosin olemaan tilastot hinnoista, mutta näiden merkityksien selvittämistä tukee teoria ja haastattelut sekä omat havainnot tosielämästä.

1.3 Tutkimuksen taustat sekä lähtökohdat

Vuonna 2020 nähty notkahdus rakentamisessa on kääntymässä parempaan suuntaan. Keväällä 2022 suhdannenäkymät näyttävät paremmalta ja rakentaminen on lähtenyt kasvuun. Lähes kaikilla osa-alueilla rakentaminen on kääntynyt kasvuun, mutta liikerakentaminen ja maa- ja vesirakentaminen ovat laskussa. Tämänhetkiset suuret epävarmuudet ovat kuitenkin saatavuuksissa ja hinnoissa. (Rakennusteollisuus 2021b.)

2020-luvun alku on ollut rakentamiselle hyvinkin haasteellinen. Rakennusmateriaalien saatavuus on heikentynyt, hinnat ovat nousseet huomattavasti ja myös komponenttiongelmien ovat vaikuttaneet rakennusmateriaalien ja -tarvikkeiden valmistukseen ja saatavuuteen. Tähän kaikkeen kun lisätään vielä vallitsevat Venäjän aloittamat sotatoimet Ukrainassa, niin yhteissumma on maailmanlaajuinen kriisi. Rakennusalalla myös osaajista on pulaa. Alalla työvoiman saatavuus ei tällä hetkellä vastaa kysyntää. (Rakennusteollisuus 2021a.)

Tässä opinnäytetyössä kuitenkin perehdytään sahatavaran hinnannousuihin ja saatavuusongelmiin ja siihen, mistä tämä johtuu ja mihin tämä vaikuttaa. Aihe olisi liian laaja lähteä purkamaan, jos keskityttäisiin myös komponenttiongelmiin sekä sotatoimien vaikutukseen perusteellisemmin. Tutkimuksessa tarkastellaan näiden mahdollisia vaikutuksia tulevaisuudessa menemättä niihin syvemmin.

2 PUUTAVARA JA SAHATAVARA

2.1 Puun käyttö rakentamisessa

Puu on suuri osa suomalaista ympäristöä. Puulla saadaan luotua kauniita, luonnollisia pintoja ja se on kestävä, ympäristöystävällinen ja energiatehokas rakennusmateriaali. Puu on hyvin monipuolinen materiaali, jota voidaan käyttää niin hauraiden, arvokkaiden soittimien valmistukseen kuin lujutta ja kestävyyttä vaativien rakennusten valmistukseen. Puuta on käytetty vuosisatoja rakennusmateriaalina, ja se onkin siis yksi vahvimmista rakennusmateriaaleista. Puu on helposti kierrätettävissä ja on uusiutuva luonnonvara. Rakentaminen tuottaa suuren osan, jopa 40 %, jätteistä, joita syntyy maailmalla, ja tämän vuoksi puu on ympäristöystävällinen valinta rakennusmateriaaliksi. (Siparila 2017.)

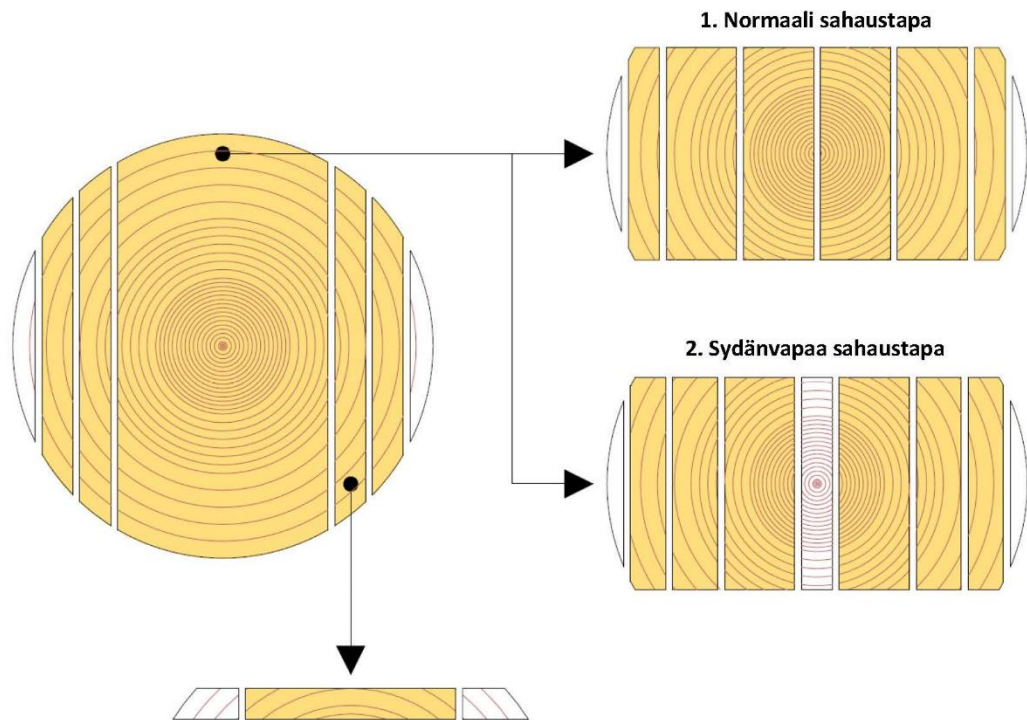
Kuivana puu on painoon suhteutettuna lujin rakennusmateriaali. Betoni ja teräs on vielä lujempaa, mutta myös huomattavasti painavampaa. Puun lämmöneristyskyky on myös huomattavasti parempi kuin betonin ja teräksen. Yleisimmät puulajit, joita rakennusmateriaaliksi jalostetaan, ovat mänty ja kuusi. Nämä ovat ominaisuuksiltaan melko lähellä toisiaan. Suurin erottava tekijä on niiden väri, sillä kuusi on vaaleampi ja tasavärisempi, kun taas männyllä on kellertävä pinta ja punainen sydän. (Viljakainen 2019, 6–7.)

2.2 Sahatavaran valmistus

Puu toimitetaan metsästä tukkeina sahoille valmistettavaksi. Pohjoismaissa käytetään yleisesti kahta eri sahaustapaa, jotka ovat sydänvapaa sahaustapa ja normaali sahaustapa. Normaalissa sahaustavassa pelkka halkaistaan aivan keskeltä ja sahataan sydäntavaraksi ja pintatavaraksi. Sydänvapaassa sahaustavassa puun ydin poistetaan sahaamalla sydänkappale pois pelkan keskiosasta ja sen jälkeen sahataan sydäntavaraksi ja pintatavaraksi. (Viljakainen 2019, 14–15.)

Sahatavaralla tarkoitetaan jokaiselta sivulta sahattua puuta. Kuviossa 1 on havainnollistettu kaksi yleisintä Suomessa käytettyä sahaustapaa. Sahatavaraa löytyy monissa eri mitoissa ja laaduissa. Työmailla sahatavara ja puutavara tulisi

aina varastoida kuivaan ja tasaiselle, tukevalle alustalle. Sahatavaran pinta vaihtelee: se voi olla sahapintaista, mitallistettua tai höylättyä. Yleisimmin sahatavaran pituus vaihtelee 300 millimetrin välein 2,7 ja 6 metrin välillä. Tästä pidempää sahatavaraa kutsutaan sormijatketuksi, jolloin tehdään yhdistettäviin kappaleisiin niin sanotut sormet ja kappaleet liimataan yhteen. (Viljakainen 2019, 16–17.)

Kuvio 1. Tukin sahaus (Viljakainen 2019, 14)

Saha- ja höylätavara kuljetetaan sahalta nippuina suoraan asiakkaille tai jälleenmyyjille. Samanmittainen tavara on niputettu, ja se kääritään muoviin, paperiin tai kutistemuoviin. Käärimisellä estetään mahdolliset puuhun tulevat kosteusvauriot.

Painekyllästettyä puuta ei välttämättä muoviteta ollenkaan, sillä se on kyllästetty säänkestäväksi eikä tämän vuoksi kosteusvaurioita tapahdu, ja tämä nähdään kuviossa 2, jossa ruskeat terassilaudat ovat ilman muoveja. Painekyllästyksessä mäntypuu kyllästetään kupariyhdisteillä, jotta saadaan puulle lahonkestävyyttä. Painekyllästämällä puu saadaan kestämään 3–5 kertaa kauemmin ulkokäytössä kuin kyllästämätön puu. (Puuinfo 2020.)

Kuvio 2. Rautakaupan ulkomyymälän sahatavaran ja terassilaudan varastointi

Kuviossa 3 on kuvattu sahatavara myyntipaikoillaan. Rakennustarvikemyyjän kokemusteni perusteella esimerkiksi K-Raudassa sahatavara on koko ja laatu järjestyksessä omissa osastoissa, joista ulkovaraston myyjät joko antavat asiakkaille tavarán kyytiin, tai vaihtoehtoisesti asiakas ottaa itse tarvitsemansa kyytiin, ja siirtyy maksamaan tuotteet kassalle.

Kuvio 3. Rautakaupan ulkomyymälän sahatavaran varastointi

Sahatavaran hinta on vaihdellut huomattavasti viimeisen puolentoista vuoden aikana. Laskuja on nähty, mutta silti hinnat ovat edelleen aikaisemmasta normaalista huomattavasti korkeammat. Paikoitellen hinnat ovat jopa yli tuplaantuneet. Yhdysvalloissa esimerkiksi 2x4 tuuman lankku on ollut jopa kolminkertainen normaalihinnasta. (Kaihlanen 2021.)

3 HINNANNOUSUJEN SYYT

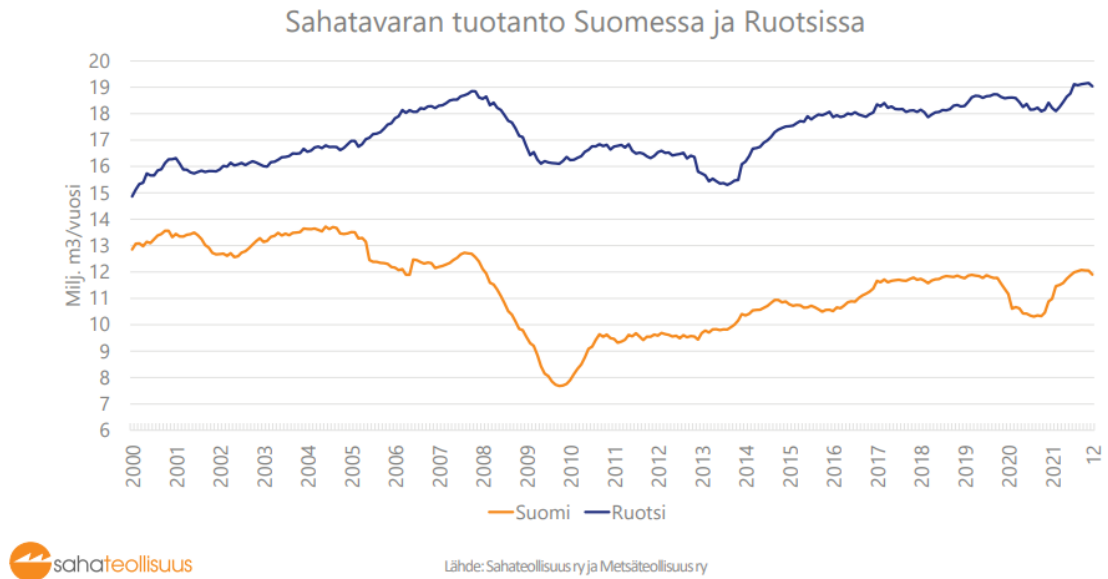
Puutavaran tuotanto on ollut suurissa vaikeuksissa viime vuosina. Vaikeudet ovat nostaneet hinnat lukemiin, joita ei olla ennen nähty. Koronapandemian alettua puutuotantoa laskettiin, koska kuviteltiin sen vaikuttavan rakentamiseen ja toimituksiin laajalti. Toisin kuitenkin kävi ja puutavaran ostaminen räjähti maailmalla, mutta tästä seurasi toimitusvaikeudet. Samalla Kanadassa jylläsi laajat hyönteistuhot, ja suuria määriä metsää tuhoutui käyttökelvottomaksi. (Savela 2021.)

3.1 Tuotantovaikeudet

Vuonna 2020 alkaneeseen Covid-19-pandemiaan sahateollisuudessa varauduttiin vähentämällä tuotantoa. Varsinkin Pohjois-Amerikassa tuotantoa pienennettiin huomattavasti. Silloin arveltiin, että sulut ja liikkumisrajoitukset vaikuttaisivat ostokäyttäytymiseen ja varauduttiin siihen, että kysyntä laskee. Todellisuudessa kuitenkin ihmisillä oli nyt aikaa ja ylimääräistä rahaa rakentaa ja remontoida. Tuotantoa laskettiin merkittävästi, mutta kysyntä alkoikin kasvaa, jolloin hinnatkin lähivätkä selkeään nousuun. (Popken 2021.)

Yhdysvalloissa puurakentaminen on kiihtynyt Covid-19-pandemiaa edeltävästä ajasta. Yhdysvalloissa rakennetaan noin neljännes enemmän puutaloja nyt kuin ennen pandemiaa. Puutavaran kysyntä on kasvanut viimeisen kahden vuoden aikana jopa kymmeniä prosentteja. Myös korjausrakentamisen ja kodin remontoinnin osalta puutavaran kysyntä on selkeästi nousussa. (Popken 2021.)

Kuviosta 4 nähdään kuinka vuonna 2020 Suomessakin laskettiin tuotantoa, koska uskottiin pandemian vaikuttavan myyntiin. Suomen tilanne oli sama kuin muuallakin maailmassa. Kysyntä kasvoi, mutta koska tuotantoa oli laskettu, alkoi hinnat nousemaan vähäisen saatavuuden vuoksi. Vuonna 2020 sahatavaran tuotantoa laskettiin lähes 2 miljoonaa kuutiota per vuosi verrattuna aikaisempaan vuoteen. Vuosina 2017–2019 tuotanto on ollut hyvin tasaista, eikä vuosittaisissa kuutiomäärissä ole suurempia eroja ollut. Vuonna 2022 tuotanto on nostettu takaisin niihin lukemiin missä oltiin vuonna 2019. (Sahateollisuus 2022.)

Kuvio 4. Sahatavaran tuotanto Suomessa ja Ruotsissa (Sahateollisuus 2022)

3.2 Hyönteistuhot

Kanadassa hyönteistuhoja aiheutti vuoristoniluri. Vuoristoniluri aiheuttaa puustoon sienirihmastoja, joka värjää puun siniharmaaksi. Kuviosta 5 näkee millaista tuhoa vuoristoniluri puulle aiheuttaa. Kanadassa hyönteistuhot sijoittuivat suurimmilta osin Brittiläiseen Kolumbiaan. Vuoristoniluri on viime aikoina lähtenyt leviämään Kanadan läntisiin osiin, ja uusille alueille levitessään se aiheuttaa suuria tuhoja. Uusilla leviämisalueilla puusto ei ole sopeutunut vuoristoniluriin, eikä tämän vuoksi sillä ole sopivaa keinoa puolustautua hyönteistä vastaan. Vuoristonilurin nykyinen esiintymä on tehnyt jopa 18 miljoonan hehtaarin alueella tuhoja vuodesta 1999 alkaen. (Hohteri 2020.)

Kuvio 5. Vuoristonilurin tuhoama puu (Katovich 2011)

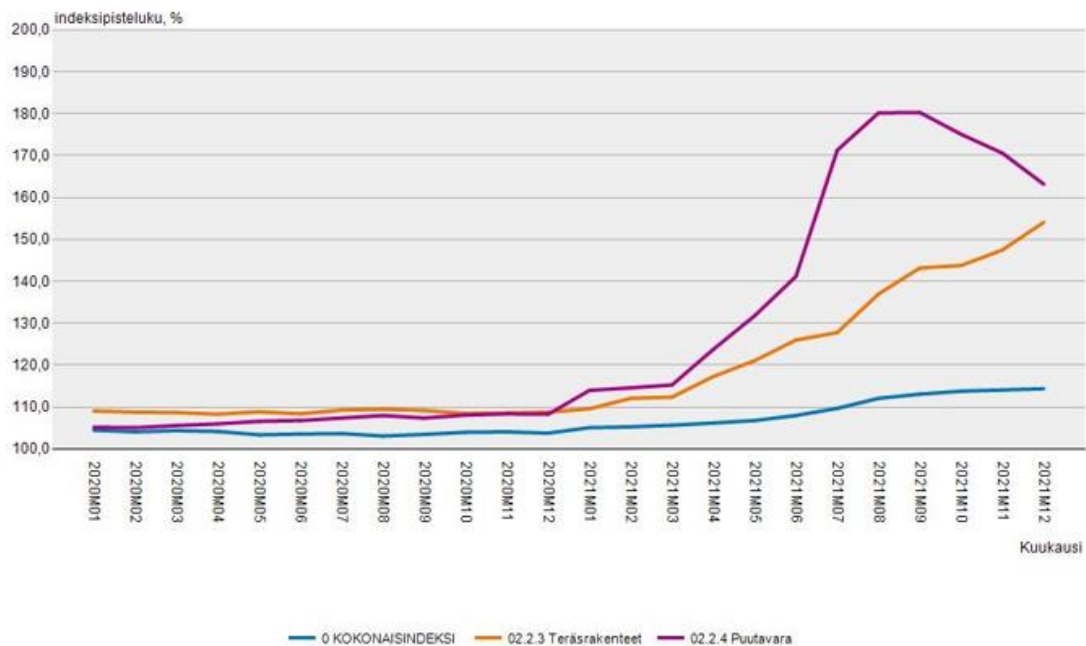
Vuoristonilurin tuhot ovat myös aiheuttaneet mittavia metsäpaloja. Hyönteisen tuhoamat, kuolleet ja kuivuneet metsät ovat hyvin herkkiä tulipaloille, joita on viime vuosina ollut useita. (Kaihlanen 2019.)

4 HINNANNOUSUT

4.1 Tilastotietoja hinnannousuista

Kuviossa 6 nähdään, kuinka rakennuskustannuksien kokonaisindeksi on muuttunut vuodesta 2015 lähtien. Kokonaisindeksi ei ole juurikaan noussut, mutta kun valitaan mukaan panosnimikkeinä teräsrakenteet ja puutavara, nähdään kuinka selkeästi hinnat ovat nousseet. Puutavara on käynyt 2021 vuoden lopulla huipulukemissa, jopa 80 % nousua 2015 vuoden hintoihin. Teräsrakenteiden hinnannousut ovat olleet maltillisempia, mutta nousujohteisia myös. Puutavaran hinta on kääntynyt laskuun kuitenkin vuoden 2021 viimeisinä kuukausina, kun taas teräsrakenteiden hinnat ovat olleet edelleen nousussa. (Tilastokeskus 2022a.)

Rakennuskustannusindeksi (2015=100) panosnimikkeittäin muuttujina Indeksipistelu. Pisteluku.

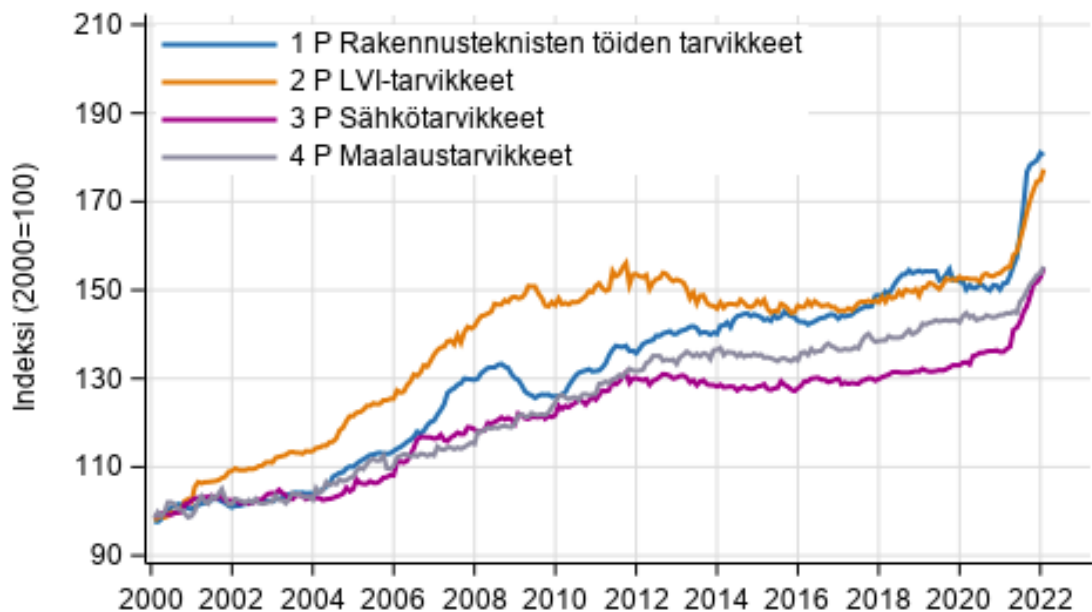

Kuvio 6. Rakennuskustannusindeksi, panosnimikkeinä kokonaisindeksi, teräsrakenteet ja puutavara (Tilastokeskus 2022a)

Teräsrakenteiden hinnat ovat olleet suuressa nousussa viime aikoina myös. 2020 luvun lopulla näytti jo, että hinnat tulevat jopa ohittamaan puutavaran hintojen nousut. Toistaiseksi kuitenkin, puutavara on edelleen noussut korkeimmalle. (Tilastokeskus 2022a.)

Kuvion 7 osaindeksejä tarkasteltaessa nähdään, kuinka rakennustarvikkeiden hinnat ovat olleet nousussa jo vuodesta 2000 asti. Näistä indekseistä nähdään, että nousu on ollut kohtuullisen tasaista, mutta lvi-tarvikkeiden hinnannousut ovat olleet hieman voimakkaampia kuin muiden. Viimeisen kahden vuoden sisään nähdään kuitenkin suurimmat tänä päivänä vallitsevat hinnan nousut. LVI- ja rakennusteknisten töiden tarvikkeet ovat olleet selkeässä nousussa, jopa 30 yksikköä. Rakennusteknisten töiden tarvikkeet kattavat kaikki rakennusteknisten töiden tarvikkeet, tässä osiossa puun hinnat ovat olleet selkeimmät teräsrakenteiden kanssa. Hinnankehitys on ollut maltillisin sähkö- ja maalaustarvikkeiden kohdalla. (Tilastokeskus 2022b.)

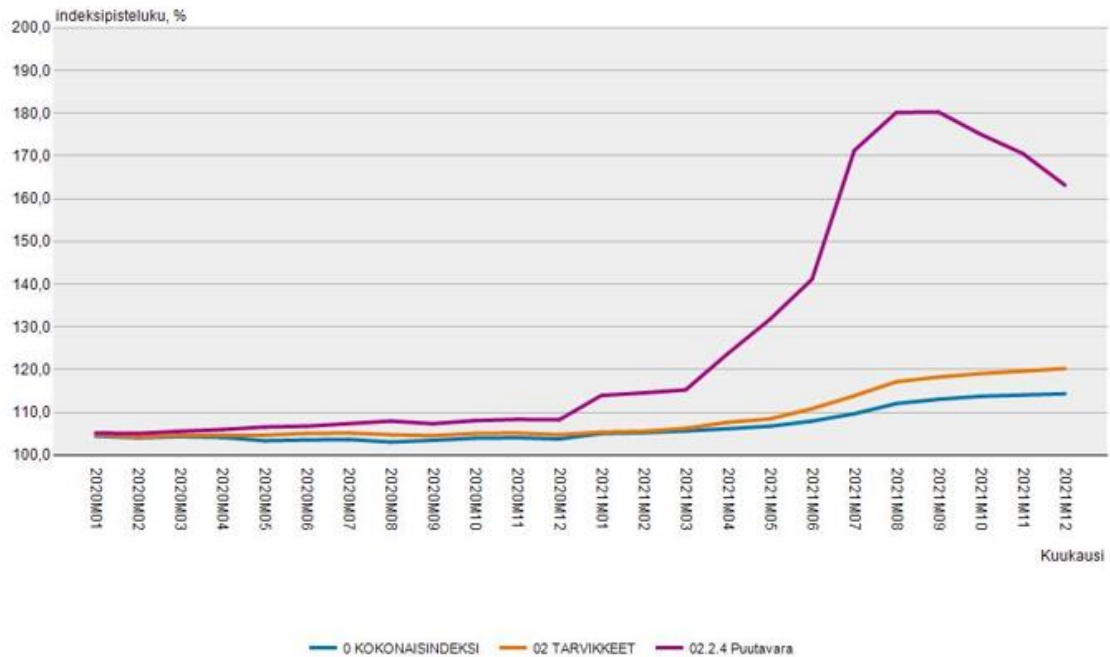
Liitekuvio 1. Osaindeksit P 2000=100

Lähde: Tilastokeskus

Kuvio 7. Osaindeksit 2000–2022 (Tilastokeskus 2022b)

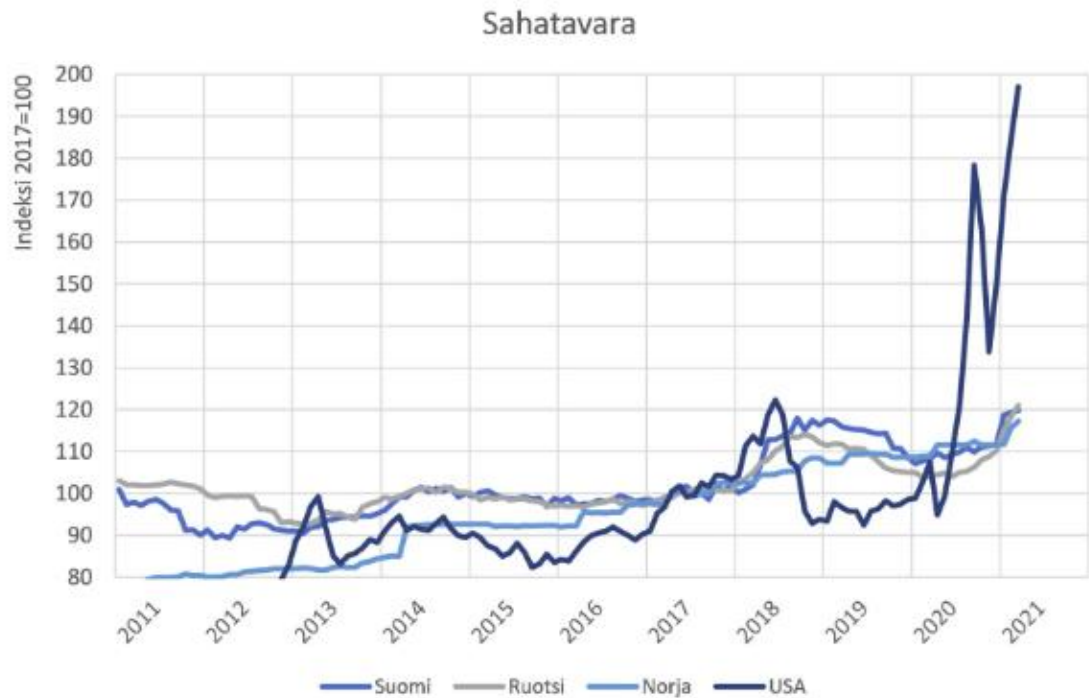
Kuviosta 8 nähdään, kuinka reilusti puutavaran hinta on noussut viime vuosina verrattuna kokonaisindeksiin sekä tarvikkeisiin. Puutavaran osalta kustannukset olivat huipussaan 2021 vuoden lopulla. Vertailukohteena on muut rakennustarvikkeet, jotka myös ovat nousseet, mutta selkein nousu kustannuksissa on puutavaran kohdalla. (Tilastokeskus 2022a.)

Kuvio 8. Rakennuskustannusindeksi (2015=100), panosnimikkeinä kokonaisindeksi, tarvikkeet ja puutavara (Tilastokeskus 2022a)

4.2 Hinnannousut Yhdysvalloissa

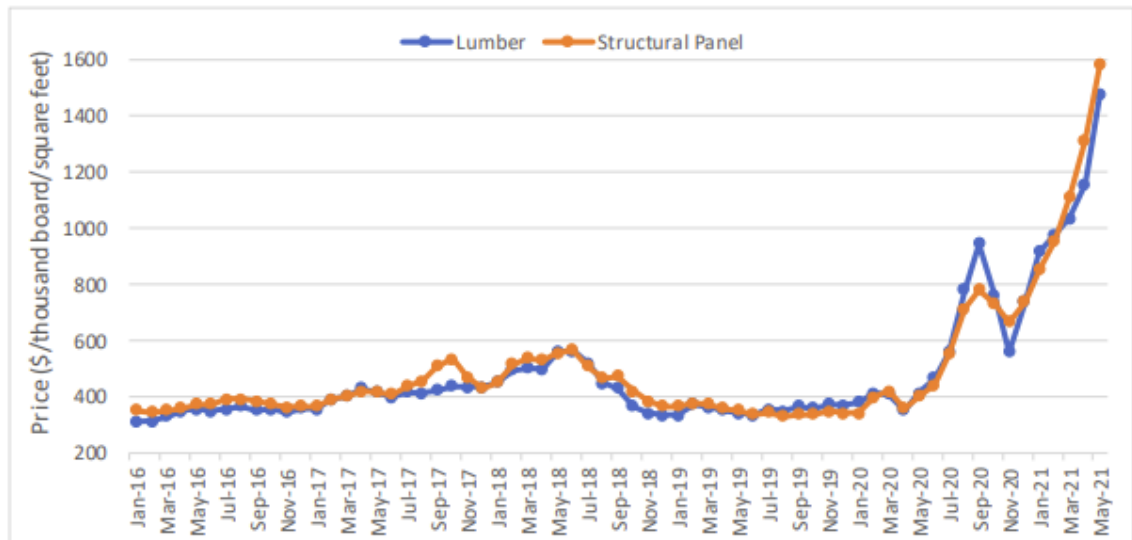
Tarkasteltaessa kuviota 9 nähdään kuinka selkeästi enemmän Yhdysvalloissa hinnat ovat nousseet pohjoismaihin verrattuna. Yhdysvalloissa Covid-pandemiaan varauduttiin sahoilla eri tavalla kuin Suomessa. Jotkin sahat laittoivat ovensa kiinni, jotkin kamppailivat työntekijöiden korona tartuntojen kanssa. Yleisesti tuotantoa kuitenkin laskettiin huomattavasti. Yhtäkkinen tarve sahatavaraksi tuli yllätyksenä sahoille, ja kysyntään ei ehditty vastaamaan korona toimenpiteiden takia. (Puutuoteteollisuus 2021.)

Sahatavara	5 vuoden ka. *	Muutos 12 kk	Muutos 6 kk	Muutos 3 kk	03/21
Suomi	11,3 %	10,6 %	9,0 %	7,3 %	119,8
Ruotsi**	14,8 %	16,3 %	13,9 %	9,7 %	121,0
Norja	11,6 %	7,7 %	4,3 %	5,1 %	117,3
USA**	81,4 %	83,4 %	10,6 %	31,4 %	197,1

Kuvio 9. Sahatavaran hinnannousut Pohjoismaissa ja Yhdysvalloissa (Puutuote-teollisuus 2021)

Yhdysvalloissa puutavaran hinta ilmoitetaan dollaria per lautajalka, ja normaali hinta tuhannelle lautajalalle on noin 400 dollaria. Kuten kuviossa 10 nähdään, maaliskuun alussa 2021 tuhannen lautajalan hinta oli huipussaan, pahimmillaan jopa lähes 1600 dollaria per tuhat lautajalkaa. Tämän jälkeen hinta on laskenut noin 800 dollariin per tuhat lautajalkaa, mutta se on silti noin tuplat siitä mitä se on ollut ennen pandemiaa sekä muita vaikeuksia sahatavaramarkkinoilla. (Pop-ken 2021.)

Kuvio 10. Puutavaran ja rakennepaneelin hinnan kehitys 2016–2021 (Zhang & Stottlemeyer 2021)

5 TUTKIMUS PUUTAVARAN HINNANNOUSUJEN VAIKUTUKSISTA

Hinnannousujen vaikutuksia tutkiessani, haastattelin kahta rakennusalan ammattilaista. Rakennusmestarin haastattelusta nähdään kuinka tilanne vaikuttaa itse rakentamiseen ja rakennusyriyten toimintaan, ja puutavaran ostajan haastattelusta nähdään kuinka tilanne vaikuttaa puutavaran myyntiin ja ostamiseen. Rakennusmestarilla on kokemusta tarjouslaskennasta ja urakkasopimuksista. Puutavaran ostaja rautakaupassa taas työskentelee puutavaran toimittajien kanssa, ja hänen haastattelustansa nähdään kuinka vallitseva tilanne on vaikuttanut saatavuuteen ja ostokäyttäytymiseen. Olen myös itse toiminut useita vuosia rautakaupan myyjänä ja nähnyt hintojen nousun ja saatavuuden heikkenemisen vaikutukset markkinoihin.

Puun ja muiden materiaalien hintojen nousut ovat lisänneet suuresti työmäärää ja paineita rakennusalalla. Hintojen nousuja edeltävät, sovitut urakat ovat olleet useille rakennusliikkeille tappiollisia. Uusiin sopimuksiin tulee maininta, pidetään oikeus muutoksiin mahdollisten materiaalien saatavuus ongelmien ja hintojen korotuksien takia. Useita urakoita on jouduttu perumaan, koska hinnat ovat nousseet liian korkeaksi ja tilaajat ovat peruneet sopimuksen. Hinnannousut ovat lisänneet rakennusliikkeille valtavasti työmäärää, ja nykytilanne vaatii paljon ennakointia sekä hintojen jatkuvaa seuranta. (Tervo 2022.)

Rautakaupoille rakennusmateriaalien saatavuus ongelmat ovat olleet suurin ongelma. K-Rauta Välivainion rakennustarvikkeiden ostajalle tilanne on tuottanut paljon vaikeuksia. Materiaaleja ei tahdo saada mistään, ja jos saa niin hinnat ovat olleet ennennäkemättömiä. Tilanne on lisännyt työmäärää selkeästi. Puutavaraa täytyy kysellä useilta eri sahoilta ja välittäjiltä, kun normaalit toimittajat eivät enää välttämättä pysty tarvittavia määriä toimittamaan. Viittanen mainitsee, että hän on joutunut käyttämään työaikaansa viime aikoina paljon tiedusteluun, koska tutut toimittajat eivät ole pystyneet toimittamaan tavaraa. Välillä jopa menevimmat koot, eli 22x100 millimetrin lauta ja 48x98 millimetrin mitallistettu C-24 lankku on ollut loppu toimittajilta. Näitä kokoja menee työmaille yleisimmin, sillä niitä käytetään hyvin monenlaiseen rakentamiseen. (Viittanen 2022.)

Suurimpia ongelmia on tuottanut yhtäkkiset korotukset. Kesällä 2021 RPL, eli perinteinen rakenteissa käytettävä ponttilauta, nousi kerralla jopa yli 100 %. Hinnat tulevat päivitetä vähän väliä, ja varsinkin jos ei ole käytössä elektronisia hinnannäyttöjä, lisää se työmäärää koko henkilökunnalle. Lujuusluokitellut lankutkin nousivat kesällä 2021 yhtäkkisesti jopa 70 %, ja liimapuupalkeissa oli suuria saatavuusvaikeuksia, sekä hintojen nousut yhtäkkisesti jopa 90 %. Suuri osa pitkästä puutavarasta, palkit ja runkopuut, tulee Venäjältä, joten saatavuus heikenee edelleen. Hinnannousut ja saatavuus ongelmat näkyvät myös asiakkaissa. Monet asiakkaat ovat Viittasen mukaan näyttäneet epämielityksensä vallitsevaan tilanteeseen, vaikka tilanteelle ei ole ratkaisua tällä hetkellä. Hinnankorotuksia tulee edelleen, mutta ne ovat Viittasen mukaan tasoittuneet. Enää ei ole nähty yhtäkkisiä, suuria korotuksia. Toki vallitseva tilanne Venäjällä ja Ukrainassa tulee varmasti tähän vaikuttamaan. Jos tilanne kuitenkin vielä tästä vaikeutuu, kohta ei kukaan enää osta puutavaraa. (Viittanen 2022.)

Puutavaran kohdalla kuitenkin hintojen nousun mukana myös kysyntä on noussut. Nyt kun Venäjän puutavaran osto on lopetettu, joudutaan selkeästi hakkuista Suomessakin lisäämään, että pystytään vastaamaan kysyntään. Venäjältä Suomeen on viime vuosina tuotu sahatavaraa noin 15 % kotimaisesta kulutuksesta, eli vuodessa noin 0,5 miljoonaa kuutiota. Tällä hetkellä kysyntä on ollut nousussa, mutta kun saatavuus ja hinta ongelmat kasvavat, joudutaan uusia projekteja ja rakennushankkeita laittamaan jäihin koska hinnat kohoavat liian korkeiksi. Jatkossa kysyntä tulee lähtemään laskuun. Venäjän ja Ukrainan tilanteen jatko näyttää miten kysyntä tulee muuttumaan. Lopulta kuitenkin Ukrainan uudelleenrakentaminen aloitetaan ja kysyntä lähtee nousuun. (Valonen, Maidell, Horne, Sajevala & Korhonen 2022.)

6 POHDINTA

Viimeaikojen vaikeudet puutavaran tuotannossa on vaikuttanut suuresti niin suurien yritysten toimiin, kuin tavallisen ihmisen remontointiin ja rakentamiseen. Hinnannousut ja tuotantovaikeudet aiheuttavat paljon epävarmuutta yritysten toiminnassa. Vallitseva tilanne vaatii varsinkin yrityksiltä paljon tilanteen etenemisen seurantaan sekä nopeaa kykyä mukautua uusiin haasteisiin. Varsinkin suurilla yrityksillä on esiintynyt hankaluuksia vanhojen, jo sovittujen urakoiden kanssa, joiden kustannusarviot ovat menneet pieleen massiivisten hinnannousujen vuoksi. Eri yhtiöiden on myös hyvin vaikea arvioida tulevien vuosien tuloksia ja liiketoiminnan kasvua. (Korkeela 2021.)

Omassa työssä rautakaupan myyjänä olen huomannut kuinka hinnannousut ovat vaikuttaneet ostokäyttäytymiseen. Monet kuluttajat ovat joutuneet perumaan suunniteltuja remontteja kotonaan, koska hinnat ovat nousseet liian korkealle. Hyvin monelta asiakkaalta olen kuullut, että esimerkiksi viime kesälle suunniteltu terassiremontti on siirtynyt seuraavalle kesälle, koska terassilautaa joko ei saa, tai siitä joutuu maksamaan liian suuren summan. Asiasta tietämättömät asiakkaat ovat ääneen kauhistellut tilannetta, osa jopa syyttänyt rautakauppaa siitä, että miten voidaan myydä samaa tavaraa kaksinkertaisella hinnalla viime kesään verrattuna. Erityisesti suuret rakennusyritykset ovat saatavuusongelmien ja hintojen nousun takia joutuneet tekemään muutoksia toiminnassaan. Tilanne on erittäin huono puutavaran osalta, mutta aika näyttää paraneeko saatavuus ja lähteekö hinnat laskuun. Rakentajilta, remontoijilta, rakennusyrityksiltä, sahoilta ja jälleenmyyjiltä edellytetään nyt tiukkaa tilanteen seurantaan ja kykyä ennakoida ja sopeutua vallitsevaan tilanteeseen.

Tutkimuksen tekemistä vaikeutti se, että asia on niin tuore, että kirjallisuutta aiheesta ei löydy. Täytyi varautua netti artikkeleihin sekä tilastokeskuksen tietoihin ja eri tilastoihin. Haastatteluilla kuitenkin saatiin hieman eriävää sisältöä ja erilaisia näkökulmia aiheen vaikutuksiin alalla. Tutkimuksen päätavoite oli löytää syyt hintojen nousuille, sekä tutkia mihin nämä hinnannousut vaikuttavat ja voivat vaikuttaa. Tietoa kuitenkin löytyi tarpeeksi, jotta näihin kysymyksiin saatiin vastauksia.

LÄHTEET

Hohteri, H. 2020. Tutkimus: Länsi-Kanadan metsäkatastrofi uhkaa koko Pohjois-Amerikan havumetsävyöhykettä. MT Metsä 20.10.2020. Viitattu 6.4.2022 <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/metsa/61f9dc81-4a36-5f3f-81a6-a966930a813b>

Kaihlanen, J. 2019. Metsäpalot ja hyönteistuhot pakottavat sahateollisuuden vähentämään tuotantoa Länsi-Kanadassa – palot ylittäneen miljoona hehtaaria kahtena viime vuonna. MT Metsä 7.1.2019. Viitattu 8.4.2022 <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/metsa/ba486edd-c34d-5aa3-9118-d331ede18537>

Kaihlanen, J. 2021. Sahatavaran viennin hurja veto kestää ainakin talven alkun – hintojen nousu jatkunut yhä. MT Metsä 4.6.2021. Viitattu 5.4.2022 <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/metsa/b606b806-135d-5dc4-b850-875ac580b997>

Kaihlanen, J. 2022. Sahatavaramarkkinoilla isoja muutoksia: Venäjä, Valko-Venäjä ja Ukraina ovat myyneet EU-maihin ja Britanniaan yhteensä noin 10 miljoonaa kuutiometriä sahatavaraa. MT Metsä 1.3.2022. Viitattu 2.5.2022 <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/metsa/d29957d8-eee3-5d51-a9ab-b6492610e50c>

Katovich, S. 2011 Mountain pine beetle damage. Bugwood.org. Forestry Images. Viitattu 22.4.2022 <https://www.forestryimages.org/browse/detail.cfm?imgnum=1398168#>

Korkeela, E. 2021. Consti OYJ Varsinainen Yhtiökokous. Consti Investors 7.4.2021. Viitattu 2.5.2022 <https://investor.consti.fi/~media/Files/C/Consti-IR/consti-yhtiokokous-2021-toimitusjohtajan-katsaus.pdf>

Popken, B. 2021. How the lumber industry misread Covid and ended up with global shortage and sky-high prices. NBC News 29.6.2021. Viitattu 28.4.2022 <https://www.nbcnews.com/business/economy/how-lumber-industry-misread-covid-ended-global-shortage-sky-high-n1272542>

Puuinfo 2020. Puutieto, Sahatavara ja sen jalosteet. Paineekyllästetty Sahatavara. 22.6.2020. Viitattu 24.4.2022 <https://puuinfo.fi/puutieto/sahatavara-ja-sen-jalosteet/paineekyllastetty-sahatavara/>

Puutuoteteollisuus 2021 Asiantuntija-artikkelit, Rakennusmateriaalien hintakehityksestä. 10.05.2021. Woodworking Industries. Viitattu 28.5.2022. <https://woodworkingindustries.fi/ajankohtaista/asiantuntija-artikkelit/rakennusmateriaalien-hintakehityksesta>

Rakennusteollisuus 2021a. Rakennusteollisuuden osaamistarveselvitys 28.10.2021. Viitattu 8.4.2022. https://www.rakennusteollisuus.fi/globalassets/ajankohtaista/ajankohtaista-liitteet/2021/rt_osaamistarveselvitys_2021_valmis.pdf

Rakennusteollisuus 2021b. Suhdannekatso: Rakentamisen momentum on nyt. Viitattu 8.4.2022. https://www.rakennusteollisuus.fi/globalassets/suhdan-teet-ja-tilastot/suhdannekatso/2021/syksy/rt-suhdannekat-saus_syksy_2021_net-lopullinen.pdf

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV. Menetelmäope-tuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L1_2.html

Sahateollisuus 2022. Tilastot. Sahatavaran tuotanto FI ja SWE 2000-2021. 7.3.2022. Viitattu 27.4.2022 <http://sahateollisuus.com/wp-con-tent/uploads/2022/03/Suomen-ja-Ruotsin-tuotanto-2021.pdf>

Savela, S. 2021. Sahatavaran hinta nousee rajusti, mutta kysyntä vain kasvaa. puutavarakauppiaiden puheenjohtaja: ”Tilanne on aivan ennennäkemätön”. Yle 12.05.2021. Viitattu 6.4.2022 <https://yle.fi/uutiset/3-11925414>

Siparila 2017. 5 syytä valita rakennusmateriaaliksi puu. Siparila Oy 05.09.2017. <https://www.siparila.fi/5-syyta-valita-rakennusmateriaaliksi-puu/>

Tervo, H. 2022. Rakennusmestarin haastattelu 29.3.2022

Tilastokeskus 2022a. Suomen virallinen tilasto (SVT). Rakennuskustannusin-deksi (2015–100) panosnimikkeittäin, muuttujina indeksi ja kuukausi. Viitattu 28.4.2022 https://statfin.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin_Passiivi/StatFin_Pas-siivi__hin__rki/statfinpas_rki_pxt_11nb_2021m12.px/chart/chartViewLine/

Tilastokeskus 2022b. Suomen virallinen tilasto (SVT). Rakennuskustannusin-deksi helmikuu 2022. Liitekuvio 1. Osaindeksit P 2000=100. Helsinki. Viitattu 28.4.2022 https://www.stat.fi/til/rki/2022/02/rki_2022_02_2022-03-16_kuv_001_fi.html

Tuomivaara, T. 2005. Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus. Tieteellisen tut-kimuksen perusteet. Viitattu 3.4.2022 <https://www.mv.hel-sinki.fi/home/ttuomiva/Y125luku6.pdf>

Valonen, M. Maidell, M. Horne, P. Sajeva, M. Korhonen, O. 2022. Puumarkki-noilla on edessä kiireisiä vuosia – hakkuut nousevat ennätystasolle. PTT. 5.4.2022. Viitattu 3.5.2022. <https://www.ptt.fi/ennusteet/metsaala.html>

Viljakainen, M. 2019. Puutavaraopas. Puu-Lehden erikoisnumero. Helsinki: Puuinfo Oy

Vilkka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Helsinki: Tammi

Vilkka, H. 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä: Ratkaisut tutkimuksen umpiku-jiin. Jyväskylä: PS-kustannus. E-Kirja. Viitattu 18.5.2022 <https://luc.finna.fi/la-pinamk/>, Ellibs.

Viittanen, A. 2022. K-Rauta Välivainio. Rakennustarvikeostajan haastattelu 20.4.2022

Zhang, X. & Stottlemyer, A. 2021. Lumber and timber price trends analysis during the Covid-19 pandemic. Forest analytics department, Texas A&M Forest service June 2021. Viitattu 3.5.2022. [https://tfsweb.tamu.edu/uploaded-Files/TFSMain/Data_and_Analysis/Forest_Economics_and_Resource_Analysis/Contact_Us\(1\)/Lumber%20and%20Timber%20Price-COVID-19.pdf](https://tfsweb.tamu.edu/uploaded-Files/TFSMain/Data_and_Analysis/Forest_Economics_and_Resource_Analysis/Contact_Us(1)/Lumber%20and%20Timber%20Price-COVID-19.pdf)